

Vakarų aukštaičių šiauliškių (pagal naująjį tarmių skirstymą) ploto pietryčiuose, panevėžiškių pasienyje, yra pereinamoji Baisógalos – Kėdáinių – Jonavós šnektá, kur *an* tipo junginiai išlaikomi sveiki, bet trumpųjų galūnių vokalizmas maždaug taip pat pakitęs, kaip ir pietų panevėžiškių plote, žr. Z. Zinkevičius, Lietuvos dialektologija, Vilnius, 1966, 51–53, 446 (žml. Nr. 1). Riba, atskirianti šią šnektą nuo kitų šiauliškių, šiaurėje iki Nevėžio upės (ties Kėdáiniais) eina maždaug tomis pačiomis vietomis, kaip ir istorinės Liaudos žemės vakarinė siena, kiek apie ją galima spręsti iš J. Jakubovskio sudaryto Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos XVI a. vidurio žemėlapio¹. Tas sutapimas gali būti ne atsitiktinis ir turėtų padėti tyrinėtojams, aiškinant trumpųjų galūninių balsių suplakimo šiame krašte istoriją. Pietinei šnektos ribai nuo Nevėžio iki Neriės motyvuoti istorinių duomenų šiuo tarpu nerasta. J. Jakubovskio žemėlapis šioje atkarpoje nepateikia jokių administracinių ribų.

XXII

Šiaurinėje panevėžiškių tarmės dalyje dėl labai stiprios galūnių redukcijos fonetiškai sutapo veiksmazodžių esamojo laiko *ja* kamienės 1. sg. ir 2. sg. formos, pvz., *aš kèl''* < *aš keliù* ir *tò kèl''* < *tu keli*. Dėl tokio tarmėje labai gausaus kamieno (čia *i* kamienas perėjęs į *ja* kamieną, plg. *tí·l'ém* < *týliame* 'tilyme') formų sutapimo kai kuriose šnektose kitų kamienų 2. sg. forma imta vartoti vietoj 1. sg. formos. Antai Žeimelio apylinkėse, mokyt. J. Šliavo duomenimis, sakoma: 1. sg. *aš sòk*, 'suku' (lyg būtų iš **sukì* ar **sukiù*), *ràše* 'rašau', refl. *ràšes* 'rašausi' (lyg iš **rašai*, **rašaiši*), net 1. sg. praet. *ràšėš* 'rašiausi' (lyg iš **rašėiši*), frequ. *raší·dave* 'rašydavau' (lyg iš **rašýdavai*). Tai įdomus analogijos vaidmens pasireiškimo veiksmazodžio sistemoje atvejis.

Z. Zinkevičius

¹ J. Jakubowski, Mapa Wielkiego Księstwa Litewskiego w połowie XVI wieku. 1. część północna, Kraków, 1928.